

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор ВНПЗ «ДГУ»
професор

_____ **О. В. Негодченко**
«27» червня 2018 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
з дисципліни

«ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ»

**при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа»
на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»**

Основи економіки // Програма фахового вступного випробування. – Дніпро: Дніпровський гуманітарний університет, 2018. – 15 с.

РОЗРОБНИКИ:

Юдіна О.І. – доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, кандидат економічних наук.

Голова фахової атестаційної комісії
з основ економіки

(підпис)

О. І. Юдіна

Схвалено Приймальною комісією університету

Протокол від 27 червня 2018 року № 3.

Розділ 1. Загальнотеоретичні питання економіки

Тема 1. Основи економічної науки

Предмет і значення економічної науки. Економічний розвиток: економічні категорії, закони і закономірності, ключові рівні економіки; система економічних відносин в процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання продуктів праці; суб'єкти економічних відносин, їх інтереси і суперечності. Методи економічної теорії: діалектики, наукової абстракції, аналізу та синтезу, індукції і дедукції, історичного та логічного, якісного та кількісного аналізу, екстраполяції.

Спеціалізація економічної теорії: мікроекономіка, макроекономіка та світова економіка. Прості елементи процесу праці (праця, предмети праці, засоби праці). Ресурси і фактори виробництва (праця, капітал, земля, підприємницький талант).

Формування економічних знань, перші теоретичні системи (меркантилізм, фізіократи, класична політична економія, марксизм). Економічні і правові аспекти власності. Історія та еволюція розвитку економічної науки: кейнсіанство, неокласицизм, інституціоналізм, маржиналізм, монетаризм. Особливості економічних переконань в традиційних суспільствах (відношення до власності, праці, багатства, грошей, позикового відсотка).

Тема 2. Характеристика основних форм господарства

Натуральне та господарство товарне господарство, їх ознаки та особливості. Власність як економічна категорія, її види. Економічні і правові аспекти власності.

Товар і його властивості. Трудова теорія вартості. Просте і розширене відтворення суспільного продукту. Закони товарного господарства. Власність, її форми.

Економічні потреби і економічні блага. Потреба як економічна категорія. Рівні потреб. Роль економічних потреб в активізації виробничої діяльності. Закон зростання потреб.

Економічний вибір. Виробничі можливості і альтернативні витрати. Крива виробничих можливостей. Виробнича функція. Крива Лоренца і коефіцієнт Джіні.

Тема 3. Типи економічних систем

Порівняльні економічні системи. Поняття економічної системи. Типологія економічних систем, історія і сучасний стан. Основні питання економіки щодо виробництва та його координування.

Капіталістичне товарне господарство. Еволюції товарного господарства. Достоїнства ринкового механізму (гнучкість, ефективність і ін.), його межі і недоліки.

Планове господарство: механізм взаємодії виробників і споживачів в умовах державної власності. Об'єктивні основи планової економіки, її недоліки (відсутність стимулів, інформаційні витрати, дефіцитність і ін.).

Сучасні моделі економіки: вільний ринок, регульована ринкова економіка, змішана економіка, соціальне ринкове господарство. Специфіка підходу до вирішення основних економічних проблем в різних економічних системах.

Перехідна економіка: лібералізація цін, приватизація власності, інфраструктура господарювання, структурна перебудова економіки, вплив глобалізації на вибір стратегії національної економіки.

Розділ 2. Роль ринку у процесі господарювання

Тема 4. Конкуренція та форми організації ринку

Сутність і основні фактори ринку. Обмін в системі суспільного розподілу праці. Ринок як розвинена система відносин товарно-грошового обміну. Види ринків. Функції ринку. Основні елементи ринку: товар, ціна, попит і пропозиція. Товар як економічна категорія. Споживна вартість і вартість товару. Ціна як ринкова форма вартості, її грошовий вираз.

Механізми ринку. Конкуренція як форма реалізації економічних відносин. Механізм «невидимої руки». Державне регулювання. Кругообіг ресурсів продуктів і доходів як віддзеркалення умов координації господарської діяльності. Основні типи ринків. Гідність та недоліки ринкової системи.

Особливості ринку довершеної конкуренції. Механізм досягнення рівноваги в умовах довершеної конкуренції. Ефект масштабу. Порівняння граничних витрат і граничних доходів як спосіб пошуку оптимального обсягу виробництва. Крива пропозиції і ринкова рівновага в конкурентній галузі. Довершена конкуренція і ефективність економіки.

Ринки недосконалої конкуренції. Причини переходу від вільної конкуренції до монополістичної. Загальні риси недосконалої конкуренції. Універсальний характер правила рівності граничних витрат і граничних доходів. Три типи ринків недосконалої конкуренції. Позитивні і негативні сторони структур недосконалої конкуренції.

Умови монополістичної конкуренції. Чинники диференціації продукту. Цінова і нецінова конкуренція. Переважання нецінової конкуренції в сучасних умовах.

Особливості олігополістичного ринку. Диференційовані і недиференційовані продукти при олігополії. Механізми координації дій олігополістів: лідерство в цінах; схема «витрати плюс». Проблема ефективності олігополістичного ринку.

Основні риси монополії. Джерела монопольної влади. Ринкова рівновага в умовах монополії. Цінова дискримінації та її різновиди. Інструменти державної антимонопольної політики (антитрестове законодавство; встановлення фіксованих цін).

Тема 5. Ринки факторів виробництва

Фактори виробництва та їх використання. Особливості формування попиту і пропозиції на ринку факторів виробництва. Граничний продукт і граничний дохід в грошовій формі. Правило рівності граничного продукту в грошовій формі та граничних витрат на ресурс ($MRP = MRC$) як спосіб максимізації прибутку (мінімізації збитків).

Попит і пропозиція праці. Фактор «праця» і заробітна плата як його ціна. Ринок праці в умовах довершеної і недосконалої конкуренції. Держава і ринок

праці. «Капітал» як фактор виробництва. Ціна капіталу. Ринок землі. Ринок природних ресурсів. Фактор земля в широкому і вузькому розумінні. Природні умови. Природні ресурси, їх класифікація. Реальні та потенційні, поновлювані та неоновлювані ресурси. Ринок поновлюваних природних ресурсів.

Тема 6. Модель «попит – пропозиція» та ринкова рівновага

Ринковий попит і потреби. Закон попиту, його графічна і аналітична інтерпретація. Чинники попиту. Ефект доходу і ефект заміщення.

Поняття і чинники пропозиції. Закон пропозиції його графічна і аналітична інтерпретація. Цінові та нецінові чинники підвищення пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції. Рівноважна ціна і рівноважний обсяг. Надлишки споживача і виробника. Проблема стійкості рівноваги.

Еластичність попиту за ціною. Види цінової еластичності попиту (еластичний, нееластичний, одиничній еластичності). Властивості цінової еластичності попиту. Чинники цінової еластичності попиту. Еластичність попиту по доходу. Еластичність пропозиції, її види, методи розрахунку і чинники.

Ринкова рівновага і держава. Податки і субсидії як чинник, що впливають на ринкову рівновагу. Вплив еластичності попиту і пропозиції на розподіл податкового тягаря.

Тема 7. Теорія споживання та раціональний споживчий вибір

Корисність. Бюджетне обмеження, криві байдужості, ефект доходу і ефект заміщення функції попиту.

Маржиналізм і теорія споживчої поведінки. Теорія граничної корисності. Корисність і цінність благ.

Загальна, гранична корисність благ і споживча рівновага. Рівновага споживача. Граничні величини в економічній теорії. Закон убиваючої граничної корисності і його графічна інтерпретація. Бюджет споживача і величина закупівель.

Категорії споживчих переваг. Криві байдужості. Гранична норма заміщення. Бюджетні можливості і бюджетна лінія. Чинники, що обумовлюють зрушення бюджетної лінії. Статична і динамічна рівновага споживача. Криві «дохід-споживання» і «ціна-споживання». Ефект заміщення і ефект доходу.

Розділ 3. Підприємництво і загальна характеристика підприємства

Тема 8. Підприємництво в ринковій економіці та його суб'єкти

Поняття категорії «підприємництво». Основні принципи та класифікація підприємництва. Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності. Сутність підприємства, цілі та принципи діяльності в сучасних умовах. Види та організаційно-правові форми підприємств. Об'єднання підприємств. Джерела формування майна підприємства. Ринкове середовище господарювання підприємств. Державне регулювання діяльності підприємств. Структурні елементи системи державного регулювання відносин з суб'єктами підприємницької діяльності. Форми впливу

держави на економіку: пряма і непряма (економічна). Механізми здійснення прямого і непрямого державного регулювання діяльності підприємств.

Тема 9. Основні фонди підприємства

Фонди підприємства. Засоби праці, предмети праці і засоби виробництва. Економічна сутність і роль основних фондів у процесі виробництва. Класифікація основних фондів. Види, величина та одиниці виміру виробничої потужності підприємства. Методи оцінки основних фондів і їх економічне значення. Види вартості, зносу і відтворення основних фондів. Амортизація основних фондів. Показник суми амортизаційних відрахувань та норма амортизації. Система показників стану та ефективності використання основних фондів: виробнича потужність, фондоозброєність, фондомісткість, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих фондів у майні підприємства коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт придатності, коефіцієнт зносу, фондovіддача.

Тема 10. Оборотні кошти й оборотні фонди підприємства

Економічна сутність, склад і структура оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів. Економічна характеристика фондів обігу підприємства та їх склад. Нормовані і ненормовані оборотні кошти. Методи нормування оборотних коштів і напрямки прискорення оборотності. Джерела фінансування оборотних коштів: власні, позикові та залучені спеціальні кошти. Економічна ефективність використання оборотних фондів (коштів), шляхи її поліпшення. Показники ефективності використання оборотних коштів та методи їх розрахунку.

Тема 11. Ціна та політика ціноутворення підприємства

Поняття, сутність ціни. Значення ціни в ринкових умовах. Класифікація цін. Функції та принципи ціноутворення в ринковій економіці. Загальна політика ціноутворення підприємства. Процес і методи встановлення цін. Складові мікро- та макросередовища функціонування підприємства, їх вплив на процес ціноутворення. Умови забезпечення ринкового ціноутворення на підприємствах. Наслідки обраної підприємством політики цін на економіку та результати його діяльності. Види цінових стратегій, їх загальна характеристика. Сутність та особливості регулювання цін. Методи регулювання цін. Напрями вдосконалення процесу ціноутворення.

Тема 12. Витрати виробництва, собівартість продукції, доход, прибуток та рентабельність підприємства

Поняття витрат і собівартості продукції. Види витрат, поняття оптимальних поточних витрат підприємства. Визначення мінімальних витрат, загальний методичний підхід до їх оптимізації. Статті і структура собівартості. Види собівартості: розрахункова, фактична, виробнича, комерційна (повна). Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції. Економічна сутність доходу підприємства. Валовий та чистий дохід підприємства. Сутність прибутку підприємства, його види. Норма прибутку. Фактори зростання прибутку

підприємства. Взаємозв'язок прибутку, витрат виробництва та обсягів випуску продукції. Рентабельність ресурсів і продукції. Загальний показник рентабельності підприємства. Система показників та методика аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства. Оптимізація поточних витрат як фактор підвищення ефективності діяльності підприємства. Шляхи оптимізації матеріальних витрат на підприємстві.

Тема 13. Трудові ресурси підприємства та оплата праці

Поняття, класифікація та структура трудових ресурсів (персоналу) підприємства. Функції та характеристика категорій персоналу підприємства. Формування та ефективне використання трудового потенціалу підприємства. Кадрова політика на підприємстві. Оцінка стану персоналу як важливий елемент системи управління трудовим колективом: коефіцієнт вибуття, коефіцієнт прийому, коефіцієнт плинності, коефіцієнт стабільності. Продуктивність праці та її види. Поняття трудомісткості. Методи виміру продуктивності праці. Показники ефективності використання трудових ресурсів. Поняття та види заробітної плати: номінальна та реальна. Функції заробітної плати в ринковій економіці. Чинники впливу на розмір заробітної плати працівника. Нормативно-законодавча база з регулювання питань трудового процесу на підприємстві. Складові елементи заробітної плати: основна (постійна), додаткова (змінна), заохочувальні та компенсаційні виплати. Поняття та роль мінімальної заробітної плати. Форми та системи оплати праці.

Розділ 4. Функціонування підприємства та організація господарської діяльності

Тема 14. Виробничий процес і його організація на підприємстві

Економічна сутність і значення організації виробництва. Виробничий процес та його основні компоненти. Види виробничого процесу, їх характеристика: основний, допоміжний та обслуговуючий. Типи (одиничний, серійний, масовий) та методи (потоківий та не потоківий) організації виробництва на підприємстві. Структура та принципи організації виробничого процесу. Суспільні форми організації виробництва: концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування та розміщення виробництва. Виробнича програма підприємства та її показники: обсяг виробництва продукції, товарна, валова, реалізована та чиста продукція. Удосконалення формування виробничої програми підприємства у сучасних умовах господарювання.

Тема 15. Управління підприємством і планування його діяльності

Поняття, сутність управління підприємством, його система та складові. Функціональні підсистеми управління (стратегічне і поточне управління, управління персоналом, виробництвом, маркетингом, фінансами, інвестиціями), їх характеристика і завдання. Методи управління діяльністю підприємств у ринкових умовах. Вдосконалення системи управління підприємствами. Планування як

функція управління підприємством. Методологічні основи і принципи планування: цільова спрямованість, системність, безперервність, оптимальність, балансування, адекватність. Система планування діяльності підприємства та її складові. Класифікація планування діяльності підприємства: з погляду обов'язковості планових завдань, залежно від тривалості планового періоду, за змістом планових рішень, за ступенем охоплення об'єктів планування, за черговістю у часі. Види планів діяльності підприємства: директивний, індикативний, перспективний, поточний, стратегічний, тактичний, оперативно-календарний, загальний, цільовий, упорядкований, перехідний, позачерговий. Об'єктивна необхідність і особливості стратегічного планування на підприємстві в сучасних умовах господарювання. Стратегія розвитку підприємства та бізнес-планування.

Тема 16. Інноваційна діяльність підприємства

Поняття інновацій, причини виникнення та результати впровадження. Види інновацій, їх класифікація: з урахуванням сфер діяльності підприємства, з урахуванням їхньої структурної характеристики, залежно від глибини змін, залежно від технологічних параметрів, за спрямованістю дій, за сферами розробки і планування, за охопленням очікуваної частки ринку, за рівнем розробки і розповсюдження, за типом новизни для ринку. Загальна характеристика інноваційних процесів. Специфічна особливість і модель інноваційного процесу. Реалізація інноваційного процесу на підприємстві. Інноваційна діяльність підприємства. Механізм фінансування інноваційних проектів. Взаємозв'язок інноваційної діяльності з інвестиційною. Нормативно-законодавча база з регулювання інноваційної діяльності. Оцінка ефективності інновацій: соціальний, економічний і науковий ефект. Показники ефективності інновацій та їх класифікація: за видом економічних суб'єктів, за видом узагальнюючого показника, за методом зіставлення різнотермінових грошових витрат і результатів.

Тема 17. Інвестиційні ресурси підприємства

Економічна сутність і значення інвестицій, їх склад і структура. Поняття капітальних вкладень як грошове вираження інвестицій в основний капітал підприємства. Валові та чисті капітальні вкладення. Класифікація інвестицій: за об'єктом інвестування, за характером участі в інвестуванні, за періодом інвестування, за регіональною ознакою, за рівнем інвестиційного ризику. Зв'язок між типом інвестицій і рівнем ризику. Процес інвестиційної діяльності. Основні напрями і об'єкти інвестиційної діяльності. Інвестори та учасники як суб'єкти інвестиційної діяльності. Інвестиційна стратегія підприємства. Інвестиційний проект, основні етапи його реалізації. Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування інвестицій. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Методи визначення економічної ефективності інвестиційних проектів. Показники ефективності інвестиційного проекту: чиста приведена вартість, термін окупності, коефіцієнт прибутковості проекту, внутрішня норма прибутковості. Шляхи підвищення ефективності використання інвестицій.

Розділ 5. Національна економіка та особливості її функціонування

Тема 18. Макроекономічні моделі, умови рівноваги

Предмет і методи макроекономіки. Макроекономічна рівновага і проблеми її підтримки. Макроекономічні моделі і їх показники. Модель Вальраса. Оптимум Парето. Модель «витрати-випуск» В. Леонтьєва. Модель господарського кругообігу за участю державного сектора.

Рівновага в макроекономічних моделях і його види. Загальна і часткова рівновага в економіці. Агрегація економічних суб'єктів і економічних показників. Агреговані ринки: реальний ринок, фінансовий ринок, ринок праці. Кругообіг продукту, витрат і доходів. Потoki і запаси.

Національна економіка, сукупний попит і сукупна пропозиція, ринкова рівновага, конкуренція, поведінка виробників і споживачів на ринку. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції (модель AD-AS), мультиплікатор автономних витрат. Ефект храповика.

Тема 19. Національні рахунки, основні макроекономічні показники

Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт: виробництво, розподіл, обмін і споживання. Кінцевий і проміжний продукт. Суспільне відтворення, резидентні і нерезидентні інституційні одиниці. Система національних рахунків. Макроекономічні показники: валовий внутрішній продукт (виробництво, розподіл, обмін і споживання), кінцевий і проміжний продукт. Принципи оцінки ВВП. Методи розрахунку ВВП: за доданою вартістю (виробничий метод), по витратам (метод кінцевого використання), по доходам (розподільний метод). Інші показники СНС: чистий національний продукт (ЧНП), національний дохід (НД), особистий дохід (ОД). Вимірювання інфляції в СНС: дефлятор ВВП. Національне багатство, галузева і секторальна структури національної економіки, міжгалузевий баланс.

Тема 20. Теорія макроекономічної рівноваги (моделі «AD – AS» і «S – I»).

Методологічні основи аналізу макроекономічної рівноваги. Часткова і загальна економічна рівновага. Закон Сея. Абсолютна еластичність цін і зарплати. Макроекономічна рівновага в неокласичній інтерпретації. Дія механізмів саморегуляції ринкового господарства в умовах довершеної конкуренції.

Сукупний попит як сума всіх витрат на кінцеві товари і послуги, вироблені в національній економіці. Крива сукупного попиту. Чинники, що впливають на сукупний попит, - цінові і нецінові. Сукупна пропозиція як загальна кількість кінцевих товарів і послуг, вироблених в економіці у вартісному виразі. Крива сукупної пропозиції і її еластичність. Фактичний і потенційний ВВП. Чинники, що визначають величину потенційного ВВП. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції в моделі AD-AS. Евристичні можливості моделі AD-AS.

Чинники, що впливають на споживання і заощадження. Середня схильність до споживання і заощадження. Гранична схильність до споживання і заощадження, їх взаємозв'язок. Функція споживання та функція заощадження.

Інвестиційний попит. Інвестиції: валові і чисті. Модель заощадження - інвестиції ($S - I$). Модель сукупних витрат і доходів або Кейнсіанський хрест. Інфляційний розрив. Дефляційний розрив.

Тема 21. Макроекономічна нестабільність: інфляція і безробіття

Інфляція. Рівень інфляції. Види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція. Дефляція. Інфляція попиту: причини виникнення, механізм, графік. Інфляція пропозиції (витрат): причини виникнення, механізм, графік. Інфляційна спіраль. Соціально-економічні наслідки інфляції. Очікувана інфляція та непередбачувана. Вплив інфляції на економічне зростання. Особливості антиінфляційної політики з погляду теорії раціональних очікувань.

Безробіття. Робоча сила і категорії населення, що не включаються в робочу силу. Зайняті і безробітні. Вимірювання рівня безробіття. Типи безробіття: фрикційний, структурний і циклічний. Природний рівень безробіття. Чинники, що впливають на природний рівень безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття: індивідуальні і суспільні, економічні і соціально-психологічні. Закон Оукена. Державна політика сприяння зайнятості.

Взаємозв'язок інфляції і безробіття. Крива Філіпса. Сучасна короткострокова і довгострокова крива Філіпса.

Тема 22. Фінансова система і державна макроекономічна політика

Фінансова система держави, її особливості і структура. Взаємозв'язок фінансової системи із структурою державної влади. Загальна схема фінансового устрою в Україні. Державні і муніципальні фінанси. Централізовані і децентралізовані фінанси.

Обґрунтування державного втручання в економіку. Суспільні товари. Побічні витрати в економіці. Роль держави у встановленні рамкових умов функціонування ринкової економіки. Створення і регулювання правового (закони, стандарти, правила і т. ін.) і інституційного (суди, арбітраж, поліція, центральний банк і т. ін.) економічного середовища. Формування економічного клімату (податки, субсидії, норми амортизації, митні збори і т. ін.). Необхідність підтримки конкурентного середовища і антимонопольна політика.

Макроекономічна політика держави: сутність, цілі, інструменти, основні напрями. Види макроекономічної політики. Стабілізаційна політика.

Тема 23. Грошово-кредитна система і монетарна політика

Грошово-кредитна система, її структура. Сутність і форми кредиту. Поняття, види і функції комерційного банку. Кредитна емісія комерційних банків і банківський (грошовий) мультиплікатор. Просторовий і тимчасовий перерозподіл грошових ресурсів.

Роль фінансової, кредитної і фіскальної систем в суспільному відтворенні. Ефективність грошово-кредитної політики з позицій монетаристів і кейнсіанців.

Грошовий обіг, кількісна теорія грошей, класична дихотомія. Ефект Фішера. Рівновага грошового ринку. Кількісна теорія грошей. Попит на гроші. Грошова

маса і грошові агрегати. Пропозиція грошей центральним банком. Формула Фішера ($MV = PQ$). Грошова база. Спекулятивні мотиви попиту на гроші. Перевага ліквідності і перевага вкладень (прибутковості). Сумісна рівновага ринків праці і грошей. Центральний банк, його функції і інструменти грошово-кредитної політики. Грошовий мультиплікатор. Рівновага грошового ринку і механізм його встановлення. Пропозиція кредитних грошей комерційними банками. Банківські резерви і їх види, норма обов'язкових резервів. Банківський (депозитний) мультиплікатор. Рівноважна ставка відсотка і рівноважна грошова маса.

Кредитно-грошова політика держави: сутність, цілі, інструменти, результати. Роль облікових ставок відсотка Центрального Банку. Операції на відкритому ринку. «Грошове правило» М. Фрідмана. Кредитно-грошовий трансмісійний (передавальний) механізм: теоретичні уявлення, ланцюжок наслідків. Непрямий характер впливу кредитно-грошової політики. Стимулююча і стримуюча кредитно-грошова політика.

Тема 24. Бюджетно-податкова політика держави

Бюджет і його функціональна роль в регулюванні економіки. Проблема накопичення бюджетних ресурсів і бюджетні витрати: дефіцит, профіцит, збалансованість. Державний бюджет, його дефіцит і профіцит, пропорційний податок, прямі і непрямі податки, чисті податки.

Інструментарій бюджетно-податкової політики. Мультиплікатори державних закупівель, чистих податків і збалансованого бюджету. Ефект витіснення. Автоматичні стабілізатори. Особливості фіскальної політики в теорії економіки пропозиції: крива Лаффера. Податки: економічний зміст, цілі, функції, види.

Бюджетно-податкова політика держави: цілі, основні напрями, інструменти. Види бюджетно-податкової політики: стимулююча і стримуюча, дискреційна і недискреційна (автоматична). Вбудовані (автоматичні) стабілізатори. Бюджетно-податкова політика і розподіл доходів. Бюджетний дефіцит. Методи фінансування дефіциту бюджету. Державний борг.

Розділ 6. Міжнародні економічні відносини

Тема 25. Світовий ринок, міжнародна торгівля і світові ціни

Місце міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин. Теорії міжнародної торгівлі і їх еволюція. Динаміка міжнародної торгівлі, її основні показники.

Міжнародна торгівля товарами і послугами. Структура світового ринку. Поняття і показники кон'юнктури світового ринку. Джерела інформації про кон'юнктуру світових товарних ринків, їх класифікація і проблеми використання.

Ціноутворення в міжнародній торгівлі. Поняття світових цін. Система ціноутворюючих чинників. Співвідношення попиту і пропозиції як ціноутворюючий чинник. Встановлення світових цін в головних центрах світової торгівлі, на міжнародних товарних біржах, аукціонах, торгах, виставках і

ярмарках. Світові ціни і ціни міжнародних контрактів. Вплив світової економічної кризи на динаміку світових цін на різних товарних ринках. Регулювання міжнародної торгівлі. ВТО. Державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності. Тарифне регулювання. Митна політика. Нетарифні обмеження і заходи по захисту внутрішнього ринку. Лібералізація і протекціонізм в міжнародній торгівлі. Інструменти зовнішньоторговельної політики держави. Митні тарифи. Нетарифні обмеження. Стимулювання експорту.

Тема 26. Платіжний баланс і валютний курс

Структура платіжного балансу: торговий баланс, рахунки поточних операцій і руху капіталу. Дефіцит платіжного балансу.

Валюта. Поняття конвертованої валюти і ціни. Валютна система, етапи формування. Валютний курс. Фіксований і плаваючий курси валюти, паритет купівельної спроможності. Чинники, що визначають валютний курс. Валютна політика держави.

Закрита і відкрита економіка, фіксований і плаваючий курси валюти. Макроекономічна рівновага і реальна процентна ставка (модель IS-LM): порівняльний аналіз ефективності інструментів макроекономічної політики держави; стабілізаційна політика.

Тема 27. Міжнародний рух капіталу

Міжнародний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин. Глобалізація і міжнародний рух капіталу. Причини і сутність вивозу і ввезення капіталу. Прямі і портфельні інвестиції. Поняття «Офіційній допомозі розвитку».

Масштаби, динаміка і географічний розподіл потоків капіталу в глобальній економіці. Світовий ринок позикових капіталів. Необхідність державного і міждержавного регулювання міжнародного руху капіталу. Вплив світової фінансово-економічної кризи на характер і напрями міжнародної інвестиційної діяльності.

Вільні економічні зони в світовій економіці, їх функції і класифікація. Офшорні центри. Досвід функціонування вільних економічних зон в окремих країнах. Іноземні інвестиції в Україні і українські інвестиції в зарубіжних країнах.

Рекомендована література

Основна

1. Економічна теорія: Політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. - 7-ме вид. - К.: Знання-прес, 2008. - 719 с.
2. Мочерний С. В. Політична економія: навч. посібник / С. В. Мочерний, Я. С. Мочерна — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2007. — 684.
3. Білецька Л. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка: навч. посібник / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – 2-ге вид. переробл. та допов. – К.: ЦНЛ, 2009. – 684 с.
4. Бочан І. О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід: навч. посібник – К.: Знання, 2012. – 211 с.
5. Економічна теорія: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 784 с.
6. Основи економічної теорії: підручник / за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2010. – 448 с.
7. Косік А. Ф., Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка: навч. посібник / А. Ф. Косік, Г. Е. Гронтковська. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 416 с.
8. Павленко І. М. Мікроекономіка: навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 288 с.
9. Савченко А.Г. Макроекономіка: підручник. - 2-ге вид., без змін. - К: КНЕУ, 2007. - 448 с.
10. Круш П.В. Макроекономіка: навч. посібник. - 2-е вид. - К.: Центр навчальної літератури, 2008. - 328 с.
11. Калініченко О.В. Макроекономіка. Практикум: навч. посібник / О.В. Калініченко, О.Д. Плотник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 656 с.
12. Гронтковська Г.Е. Макроекономіка: навч. посібник / Г.Е. Гронтковська, А.Ф. Косік. – К.: ЦУЛ, 2010. – 672 с.
13. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина і П. Островерха. - Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. - К.: Знання, 2006. – 723 с.
14. Сідун В.А. Економіка підприємства: навч. посібник / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 436 с.
15. Економіка підприємства: підручник / Мін. освіти і науки України, ДВНЗ "КНЕУ ім. Вадима Гетьмана" / за ред. Г. О. Швиданенко. - 4-е вид. переробл. і допов. - К.: КНЕУ, 2009. - 816 с.
16. Гринчуцький В. І., Економіка підприємства: навчальний посібник / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук. - Міністерство освіти і науки України, Тернопільський нац. економічний ун-т. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 304 с.
17. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навчальний посібник / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488 с.
18. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України: навч. посібник / І. В. Багрова, О. О. Гетьман. – К.: 2004. - 384 с.

19. Румянцев А. П. Міжнародна торгівля послугами: навч. посібник / А. П. Румянцев, Ю. О.Коваленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 112 с.
20. Рамберг Я. Міжнародні комерційні трансакції: пер. з англ. – К.: ЗЕД, 2012. – 624 с.
21. Старостіна А. О. Економіка зарубіжних країн / А. О. Старостіна, А. О. Длігач, Н. В. Богомаз. – К. : Знання, 2009. – 454 с.
22. Фінансова енциклопедія / за заг. ред. О. П. Орлюк. - К. : Юрінком Інтер, 2008. - 472 с.
23. Івасів Б. С. Гроші та кредит: підручник. – Вид. 2-ге, змін. і доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 528 с.
24. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: навч. посібник. – К.:Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.
25. Гроші та кредит: підручник / за ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2006. — 748 с.
26. Семененко В. М. Гроші та кредит: навч. посібник / В.М. Семененко, О. В. Семененко. - КНУТД, 2006. — 146 с.
27. Луців Б. Л. Гроші, банки та кредит: у схемах та коментаріях: навч. посібник для студ. ВУЗів. – 2004. – 325 с.
28. Загородній А. Г. Біржа. Біржові операції: Термінологічний словник – К.: «Вікар» - 2008. – 215 с.
29. Карпінський Б. Ю., Герасименко О. В. Фінансова система: навч. посібник. – 2-вид. – Львів: Молнія Плюс. – 2006. - 272 с.
30. Оспіщев В. І. Фінанси: навч. посібник / рекомендовано МОН. - Вид. 2, 2008. — 366 с.
31. Фінанси підприємств: підручник / за заг. ред. А.М. Поддєрьогіна. – 7-ме видання без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 552с.
32. Азаренкова Г. М., Журавель. Фінанси підприємств: навч. посібник для самост. вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Журавель. - Вид. 3.— К.: Знання, 2009. - 320с.
- 33.Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / за заг. ред. О. О. Терещенка. — К.: КНЕУ, 2006. — 312 с.
34. Літвінов Ю.І. Ціноутворення в умовах ринку: навч. посібник / Ю.І. Літвінов, Л. А. Останкова, Т. М. Літвінова, О. В. Підгорна. – К.: ЦУЛ, 2010. – 400 с.
35. Длігач А. О. Маркетингова цінова політика: світовий досвід, вітчизняна практика: навч. посібник. – К.: Професіонал, 2005. - 274 с.
36. Дугіна С.І. Маркетингова цінова політика: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.:КНЕУ, 2005. - 310 с.
37. Сомова Л.І. Основи маркетингу і зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник / Л.І. Сомова, Т.Б. Ігнашкіна, К.Ф. Белова. - Дніпропетровськ: НМетАУ, 2011. – 283 с.
38. Алексєєв І. В. Бюджетна система України: навч. посібник / І. В. Алексєєв, Н. Б. Ярошевич, А. М. Чушак-Голоборотько. — К.: «Хай-Тек Прес», 2008. - 267 с.
39. Карлін М. І. Державні фінанси України: навч. посібник / М. І. Карлін. — К.: Знання, 2008. - 342 с.
40. Циганов С. А. Фінанси та підприємництво: навч. посібник / Циганов С. А., Сизоненко В. О. — Тернопіль: Богдан, 2008. — 500 с.

Додаткова література

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р.: Ш // Урядовий кур'єр. — 2001. — № 51. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26.06.1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 37.
2. Горобчук Т. Т. Мікроекономіка: навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 272 с.
3. Кулішов В. В. Мікроекономіка: Основи теорії і практикум: навч. посібник. — Львів: Магнолія, 2006. — 332 с.
4. Кулішов В. В. Мікро- макроекономіка: підручник. — Львів: Магнолія, 2008. — 488 с.
5. Харів П. С. Економіка підприємства: збірник задач і тестів: навчальний посібник. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2008. - 357 с.
6. Беляєв О.О. Економічна політика: навч. посібник. - 2-е вид. - К.: КНЕУ, 2006. - 288 с.
7. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер, Г. Армстронг, Дж. Сандерс, В. Вонг: пер. с англ. 4-е изд. — М.: ООО «И.Д. Вільямс», 2008. — 524 с.
8. Завіновська Г.Т. Економіка праці: навч. посібник. - 3-е вид.-К.:КНЕУ, 2007. - 304 с.
9. Бураковський І. В. Глобальна фінансова криза: уроки для світу та України / І. В. Бураковський, О. В. Плотніков. — Х.: Фоліо, 2009. — 299 с.
10. Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки: навч. посібник / В. М. Ковальчук, М. В. Лазарович, М. І. Сарай. — К.: Знання, 2008. — 647 с.
11. Гаршина О. К., Панкова В. А. Практикум з політичної економії / О. К. Гаршина, В. А. Панкова. — К.: «Слово», 2005 - 687 с.
12. Стівен Роузфілд Порівнюємо економічні системи / пер. з англ. — К.: «К.І.С.», 2005. — 370 с.
13. Поляк Г. Б. Финансы: учебник для студентов вузов. — ЮНИТИ-ДАНА, 2008. — 703 с.
14. Белозеров С. А. Финансы: учебник / С. А. Белозеров, Г. М. Бродский, С. Г. Горбушина и др. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Проспект, 2009. — 928 с.
15. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. — К.: ЦУЛ, 2003. — 296 с.
16. Балан В. Г. Методи прийняття управлінських рішень. — К.: Кондор, 2005. — 180 с.
17. Білорус Т. В. Основи менеджменту: навч. посібник. — К.: Атіка, 2009. — 173 с.
18. Колесников О. Ціноутворення: навч. посібник. — К.: ЦУЛ, 2006. — 144 с.
19. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посібник. — К.: Кондор, 2008. -214 с.
20. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.].— К.: Каравела, 2012. — 432 с.